

ra elővesszük a Sebastian-ügyet, akkor azt nem azért kell megennünk, hogy eszméket, hiteket, magatartásmódokat raboljunk el belőle, ahogyan sokan teszik, indulatosan, dühösen. Tanulni kellene ezen a román órán, hiszen a Sebastiannak tulajdonított kérdés mindig és min-

denhol aktuális. A történelem gyakran tör a személyiség törekeny értékeire. Ezért is nem lehet ezt az órát a *Napló* szövegének elolvasásával lezárni.

Mindenesetre a lecke fel van adva.

Tamás Dénes

■ **JEGYZETEK**

1. Marta Petreu: Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian. Polirom, Iași, 2009.
2. Mihail Sebastian: i. m. 331.
3. Sebastian: i. m. 453.
4. Gabriel Liiceanu: Sebastian, mon frère. Scrisoare către un frate mai mare. Humanitas Multimedia, Buc., 2006.
5. Sebastian: i. m. 234.
6. Sebastian: i. m. 669.
7. Uo.

OKTATÁSRÓL – MAGYARUL

Benő Attila, Fazakas Emese, Sárosi Mardírosz Krisztina (szerk.): *Román–magyar oktatásterminológiai szótár.* *Dicționar român–maghiar de terminologie didactică*

■ Kétnyelvűségi helyzetben – függetlenül attól, hogy melyik határon túli régióról van szó – gyakran szembesül a magyar anyanyelvű beszélő a problémával, hogy a többségi nyelv hatására egy adott államnyelvi terminusnak nem ismeri a pontos magyar megfelelőjét. Az a szókincsbeli réteg, amelyet ez a jelenség a leginkább érint, a tágan értelmezett közgazgatási nyelv, valamint az ezzel, de más lexikai területekkel is érintkező oktatási terminológia.

A *Román–magyar oktatásterminológiai szótár* célja a nyelvi, nyelvhasználati bizonytalanság kiküszöbölése, továbbá az oktatás terminológiájának egységesítése elsősorban a romániai magyar nyelvhasználat keretein belül, lehetőség szerint azonban a magyarországi és a többi határon túli régióbeli nyelvhasználattal is. Ebből a szempontból olyan szótárak sorába illesz-

kedik, mint a 2002-ben megjelent *Román–magyar közigazgatási szótár* (szerk. Fazakas Emese), illetve a 2004-ben megjelent *Magyar–román közigazgatási szótár* (szerk. Benő Attila és munkatársai), amelyek célja szintén a magyarítás és az egységesítés. A szótár a nyelvészeti kutatóállomásként működő Szabó T. Attila Nyelvi Intézetben készült 2004 és 2009 között.

A munkálatok első lépéseként fontos volt pontosan meghatározni azokat a forrásokat, amelyek nyelvi anyaga bekerül a szótárba. Ennek értelmében a szótár nyelvi forrásai között a szak- és értelmező szótárak mellett szerepelnek az oktatást és oktatási intézményrendszert szabályozó romániai és magyarországi törvények, román nyelvű pedagógiai szaklapok és internetes nyelvi anyagok.

A szótár címszavai között nemcsak oktatással kapcsolatos köznevek, hanem

tulajdonnevek (elsősorban intézménynevek) is szerepelnek: általános iskolák, gimnáziumok (minden romániai magyar tannyelvű és magyar tagozatú középiskola román és magyar neve megyék szerinti bontásban, azaz minden olyan középiskola neve, amelyben magyar nyelven vagy magyar nyelven is folyik tanítás), főiskolák és egyetemek nevei.

A szótárszerkesztésben nagy nehézséget jelentett az a tény, hogy Romániában az oktatás intézményrendszere és oktatási kerete folyamatos változáson ment át az utóbbi két évtizedben, és ennek eredményeként az oktatásra és szakmai képzésre vonatkozó szakszókincs is szinte évente változott. Emiatt nehéz volt követni és rögzíteni valamennyi változást, amely a szókincs ezen rétegét érintette, továbbá meghatározni, hogy mi kerüljön be és mi maradjon ki a szótárból. Így a szerkesztők maguk is fontosnak tartották megjegyezni, hogy az eredmény nem tekinthető teljesnek, viszont kialakították azt az alapot, amely a továbbiakban bővíthető: „Természeténél fogva tehát ez a lexikográfiai munka nem teljes, de reményeink szerint olyan alapozó munka, amely az észrevételek és a kiegészítések folytán továbbfejleszhető” – írja a bevezetőben Benő Attila (8.). A továbbfejlesztő szándékot bizonyítja, hogy 2007-ben az AESZ-füzetek sorozatban megjelent egy korábbi változata próbakiadványként, amelynek anyagát jelentős mértékben kibővítették mind a szócikkek számát, mind az egyes szavak jelentéseinek és terminológiai jellegű szószerkezeteinek számbavételét illetően. Egy későbbi, javított és bővített szótár összeállításához a szerzők az olvasók segítségét kéri; ennek érdekében közlik a Szabó T. Attila Nyelvi Intézet postai és e-mail címét.

A *Román–magyar oktatásterminológiai szótár* az Előszó után tartalmaz egy *Útmutató a szótár használatához* című rövid fejezetet, amelyet a rövidítések jegyzékének ismertetése után a felhasznált szakirodalom követ. A szótár újdonsága abban áll, hogy a szótári rész mellett külön fejezetekbe gyűjtötték össze a szerzők

a szakágazatokat, szakirányokat és szakokat; szakmunkásképzőket, speciális szakiskolákat és szakosítóképzők szakjait, valamint az oktatással kapcsolatos tulajdonneveket. A *Tulajdonnevek* fejezetben az olvasó teljes listáját kapja a romániai magyar tannyelvű középiskoláknak, a magyar tagozattal működő középiskoláknak, az egyetemeknek és főiskoláknak, valamint a pedagógiai intézményeknek és egyesületeknek, karoknak, tanszékeknek és tanszékcsoportoknak.

A *Román–magyar oktatásterminológiai szótár* egy szakterület szókincsének leggyakoribb szavait rögzíti, ennek értelmében szükségszerűen a köznyelvi szavak szaknyelvi jelentései kerülnek előtérbe. Egy-egy címszó tehát nem ad kimerítő leírást a szó jelentésszerkezetéről, hanem az oktatás és nevelés szaknyelvéhez kapcsolódó jelentésekre összpontosít.

A szerkesztők a szótár anyagának összeállításakor figyelembe vették, hogy az oktatás és nevelés szaknyelve, mint minden nyelvváltozat, összetett és rétegzett, határai nem vonhatók meg élesen, hiszen más tudományokkal érintkezik. A pszichológia, társadalom- és természettudományok, a jogi és közigazgatási szaknyelv bizonyos terminusai beépülnek az oktatás nyelvébe, így ezeknek a terminológiájából származó lexikai elemek és jelentések is bekerültek a szótárba.

A szótár első címszava az **abandon 1.** elhagyás; **2.** felhagyás; ~ **şcolar** az iskolalátogatás felhagyása, kimaradás az iskolából, lemorzsolódás; **3.** feladás; **4.** lemondás, az utolsó a **zootehnist** zootechnikus, állattenyésztő és állategészségügyi szakmunkás.

A címszavak szerkezete világos, a szerkesztők a szótárszerkesztés hagyományaihoz híven arra törekedtek, hogy az olvasók könnyen eligazodhassanak a szótárban. Ennek értelmében a kiemelt román címszót a magyar értelmezés követi (pl.: **activiza** tevékenységre készlet, ösztönöz, aktivizál).

Amennyiben egy szó több jelentésben is használatos, a jelentéseket arab számokkal különböztetik meg, pl.: **accreditare 1.**

akkreditálás, hivatalos elismerés; **2.** (hivatalos) meghatalmazás, felhatalmazás.

Ha egy címszó szó szerkezetekben is szerepel, akkor a szó szerkezetek következetesen a megfelelő jelentéshez sorolódnak. A szó szerkezetek sorrendje a következő: elől szerepelnek betűrendben azok, amelyeknek első tagja a címszó, és ezeket követik szintén betűrendben azok, amelyekben a címszó nem első tagként szerepel (pl.: **participare** részvétel; ~ **colectivă** közös részvétel; **certificat de** ~ részvevői bizonyítvány).

Az összetett szavak ugyanilyen elv szerint épülnek be a címszóba (pl.: **pedagog** **1.** pedagógus, nevelő; **2.** felügyelő, nevelő (kollégiumban); ~ **şcolar** nevelő; ~ **de recuperare** gyógypedagógus; **psihó**~ gyógypedagógus).

A szócsaládok esetében a szerkesztők megjelenítették a főnévi és igei alakokat, valamint a képzéssel keletkezett származékszókat. Így például külön címszóként szerepelnek a szótárban az *a audia* szó-

család tagjai: **audia, audient, audiere, auditiv, auditoriu, audientă.**

Amennyiben ugyanannak a szónak több szófaji értéke van, akkor ezt a szófaji rövidítéssel jelezték (a rövidítések jegyzéke a 15. oldalon található), római számokkal elkülönítve az egyes szófaji értékekhez kapcsolódó adatokat (pl.: **absurd I. mn** képtelen, lehetetlen. – **II. fn** képtelenség, lehetetlenség, abszurdum).

Ha egy címszóhoz tartozó szó szerkezet több jelentésben használatos, akkor a különböző jelentéseket a címszón belül **a.** és **b.** betűvel jelölték (pl.: **profesoral** tanári; **consiliu** ~ **a.** tantestület; **b.** kari tanács).

A szótár – következetes szerkesztésével – nem csupán pedagógusokat és diákokat érint, hanem haszonnal forgathatják szülők, újságírók, fordítók és mindazok, akik valamilyen módon kapcsolatba kerülnek a romániai magyar nyelvű oktatással.

Zsemlyei Borbála

KULTÚRA ÉS JELKÉP

Benő Attila (szerk.): *Román–magyar kulturális szótár*

■ A román–magyar, illetve magyar–román közgazdasági és a román–magyar oktatásterminológiai szótár után 2009 decemberében, az Anyanyelvpolók Erdélyi Szövetsége kiadásában megjelent az első *Román–magyar kulturális szótár* is. A Benő Attila és munkatársai (Furu Adél, Gál Noémi, Magyarai Sára, Németh Boglárka, Szántó Bórika) által létrehozott szótár főként abban különbözik azoktól a két nyelvű szótáraktól, amelyek korábban az AESZ kiadásában megjelentek, hogy nem pusztán hiánypótló, hanem általa új kiadványtípus honosult meg. A kulturális szótár ugyanis – amint azt a kiadvány előszavában is olvashatjuk – „nem annyira a nyelvi ismereteket, mint inkább a kulturá-

lis elemeket kívánja röviden, tömören ismertetni a forrásnyelvi kultúrát kellően nem ismerő olvasó számára”.

E kiadvány azonban nemcsak a Szabó T. Attila Nyelvi Intézetben folytatott nyelvtervezési, korpusztervezési munka eredményeképpen létrejött, hiánypótló AESZ-szótárak sorát, hanem az eddig megjelent (francia–magyar, amerikai–magyar, angol–magyar, német–magyar) kulturális szótárakét is bővíti. A korábban kiadott, Ádám Péter, Bart István, illetve Sztanó László szerkesztette más kulturális szótárak mintájára ez a kiadvány is az etnikai csoport (jelen esetben a romániai románság) elit kultúrájának, népi műveltségének és szubkultúrájának reprezentatív és